

ИСТРАЖИВАЊЕ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

Уводна излагања

Насиље у породици¹ разликује се од осталих облика тзв. класичног насиља низом специфичности. Оно се испољава континуираном применом физичке и психичке силе; дуготрајно је и погађа веома блиске чланове породице међу којима би требало да влада узајамно поверење; по својим последицама делује разорно на физичко и психичко здравље жртве, али остаје најчешће ван друштвене контроле. Ради се о недовољно истраженој, али веома распрострањеној појави чији се стварни обим само наслућује. Породице у којима постоји насиље социјално су неупадљиве, у широкој социјалној средини врло добро функционишу, тако да спољашња средина не примећује трагове и знаке насилничког понашања.²

Сукоб између друштвеног интереса да се штите основне вредности (живот и здравље, физички интегритет, част итд.) и права на заштиту приватног и интимног породичног живота, често не омогућава свестрано феноменолошко и етиолошко изучавање ове појаве. Због ограничених могућности научног изучавања породичног насиља, превентивно деловање у овој области још није развијено. За разлику од других облика насиља код којих кривичноправна репресија даје одређене резултате на плану сузбијања, породично насиље се тешко може сузбити само и искључиво репресивним деловањем.

У југословенском кривичном законодавству проблем породичног насиља решава се кроз одредбе о кривичним делима против живота и тела, злостављања и загуштања малолетника, што значи да не постоји посебно кривично дело насиља у породици. Један број ауто-

¹ Породица се схвата као брачна и ванбрачна заједница са потомцима и родитељима уколико живе у заједничком домаћинству или продужавају односе који прозилазе из раније заједнице живота; под насиљем у породици подразумева се сваки чин или пропуст у међусобној интеракцији и динамици међусобних односа у породици, којим се од стране једног од чланова породице физичком или психичком силом угрожава или повређује живот, телесни интегритет или психички идентитет или слобода другог члана породице или се озбиљно омета развој његове личности, — цит. према Шепаровић др Звонимиру: Насиље у обитељи — појаве, узроци рјешења, Зборник: Насиље у обитељи, Дубравник 1988., ц. 5; Виктоимологија — студије о жртвама, Правни факултет Загреб, 1987., ц. 163.

² Голднер — Вуков др Мила: Породица у кризи, Медицинска књига, Београд — Загреб, 1988., ц. 189.

ра сматра да кривичноправни инструменти нису и не могу бити инструмент смиривања, он разара а не гради, не оставља позитивне трагове ако се породица жели сачувати.

Због тога се предлаже знатно већа и ефикаснија активност друштвених служби и институција како у погледу откривања постојања насиља у породици тако и у пружању конкретне помоћи жртвама овог насиља.

Насиље у породици део је свакодневног живота, али и добро чувана „породична тајна“. Сагледава се последњих неколико година и као светски значајан проблем, па се на националном и међународном плану доносе резолуције и размењују искуства на конференцијама (Међународна конференција о породичном насиљу, *Cardiff, Wales* 1988.), викимолошким семинарима и симпозијумима (Дубровник 1988. *Jerusalem — Israel*), феминистичким скуповима (Загреб 1988., Београд 1989.). Значајну улогу у информисању и едуцирању јавности о овом проблему и пружању конкретне, непосредне помоћи жртвама породичног насиља, имају припаднице феминистичког покрета (Женске помоћи) које се залажу за пружање заштите претученим женама (*Battered Woman*) и деци (*Battered Child*)⁴ Тако породично насиље излази из анонимности, о њему се више не ћути, а новија литература садржи извесне податке о обиму, облицима, начинима испољавања и жртвама насиља у породици.⁵

Етиолошки посматрано насиље у породици као друштвено негативна појава има своје корене у економској зависности, недостатку еманципације, патријархалној свести и традицији, а као индивидуална девијација узрочно је повезано са деловањем низа егзогених факто-

---

³ Сингер др Младен: Потпуцаји за промене акцента, Округли сто „Насиље у обитељи“, Загреб, 1988., „Жена“ 1—2, 1989. ц. 56.

⁴ Активисткиње феминистичког покрета предвиђају неколико облика пружања помоћи претученим женама: успостављање телефонских линија, тзв. СОС телефони за претучене жене; оснивање саветодавних центара и центара за давање социјалне подршке (места где жене могу да добију информације или да поразговарају о својим проблемима), успостављање мреже сигурносних кућа *Safe houses* за прихватање и смештај жена и деце и склоништа за претучене жене и децу.

⁵ Четвртина свих кривичних дела насиља у Великој Британији врши се над супругама — *Dobach, R. Dobash R.: Violence Againsts Wives: A Case Study againsts the Patriarchy, London, Open Books* 1980; свака десета жена жртва је насиља свог партнера у Канади односно свака шеста у САД *Confronting Violence* 1987; према подацима ФБИ свака четири дана нека је жена претучена на смрт од стране мушкарца којег добро познаје” — цит. према Церјан Легица мр Гордана: Насиље према женама у обитељи, „Жена“, 6/1988., ц. 32; у Савезној Републици Немачкој годишње је преко 80.000—100.000 деце телесно и психички злостављано а 150.000 деце сексуално злоупотребљено, док преко 600-1000 деце годишње убију родитељи — цит. према *Trube Becker Elisabeth: Gewalt gegen das Kind, Vernachlässigung Misshandlung, sexueller Missbrauch und Tötung von Kindern, Kriminalistik Verlag, Heidelberg* 1987., ц. 7. Од укупног броја испитиваних убиства скоро једна шестина је извршена према садашњим брачним, односно ванбрачним супрузима, с тим што су жене у двострукој мери биле жртве убиства него мужеви (77 према 38) — цит. према Николић — Ристановић мр Весна: Утицај жртве на појаву криминалитета, ИРО „Светозар Марковић“, Београд, 1984., ц. 80.

ра (ужих и ширих друштвених група и односа, културе, обичаја, схватања) и ендогених фактора (везаних за личност извршиоца и жртве). С обзиром на најчешће жртве, насиље у породици могуће је посматрати као насиље над децом, насиље над женом и насиље над старим и немоћним особама.

Криминолошка и виктимолошка изучавања ових облика насиља нису довољна да у потпуности објасне породично насиље. Недостају му нарочито истраживања породичног насиља према женама и старим људима. Иако је „тамна бројка“ у овој области веома велика, у савременом друштву када расте како опште тако и породично насиље, пред теоретичаре и истраживаче поставља као неопходан задатак свеобухватно и свестрано сагледавање насиља у породици. Ово истраживање је покушај да се савладају многе тешкоће у откривању насиља у породици и изложе подаци везани за одређену територију и одређен временски период.

Резултати истраживања

Истраживање насиља у породици на територији Општине Ниш у периоду 1983-1985. имало је за циљ да утврди обим и начине испољавања насиља, обележја жртава и извршилаца (године живота, занимање, запосленост), њихове међусобне односе и неке факторе који су непосредно довели односно условили појаву насиља. С обзиром на дефиницију насиља у породици прихваћену за потребе овог истраживања, прикупљање података вршено посредним посматрањем — прегледом и анализом правоснажно завршених судских предмета о разводи-ма бракова, лаким и тешким телесним повредама, упрожавања сигурности, злостављања и запуштања малолетника, покушајима убиства и убиствима. У периоду 1983—1985. није било кривичних дела против достојанства личности и морала која би се сматрала породичним насиљем. Сем тога, у циљу утврђивања бар приближног броја случајева породичног насиља затражени су подаци од клиника СОУР Клиничког центра НИШ, Хитне помоћи, Института за судску медицину и Центра за социјални рад. Међутим, ниједна од наведених институција не евидентира посебно случајеве породичног насиља. Приликом пружања лекарске помоћи, збрињавања рана и других телесних повреда нанесених жртви, не констатује се ко је повредио жртву и околности под којима су повреде настале ако жртва не тражи лекарско уверење или ако се случај непријављује органима гоњења. Центар за социјални рад такође не обрађује посебно случајеве насиља у породици, већ под формулацијом „поремећен породични живот“ евидентира и овај проблем⁶. Нешто више података може се наћи у обдукционим записницима и лекарским уверењима Института за судску медицину, али су ти случајеви насиља и судски евидентирани. Према томе, узорак који је истраживан само је један део откривеног породичног насиља никако потпун број који је много већи. Сем тога, у одређивању обима испољавања ове појаве тешкоћа је у томе што жртва пријави насиље које је над њом извршено, али у току кривичног поступка или поступ-

ка за развод брака повуче тужбу. Иако је очигледно да насиље постоји, повреде се доказују лекарским уверењем, жртва опрашта и не жели даље вођење поступка. Овакви случајеви су чести и понављају се нарочито када се ради о насиљу према жени у брачној заједници.

У периоду 1983—1985. укупно је поднето 2.490 тужби за развод брака. Физичко злостављање као разлог за развод у оквиру законске формулације „неподношљив заједнички живот” наведено је у 292 тужбе или 11,76%. Повучене су 82 тужбе а две су одбачене, тако да је истраживање обухватило 208 предмета правноснажно завршених. Структура извршилаца по полу показује да је много више мужева који су физички злостављали жене (197) него жена које су физички нападале мужеве (11). Психичко насиље није наведено изричито у тужбама, мада из описа догађаја произилази да је примена физичке силе имала одређене психичке последице на жртву и остале чланове породице, посебно децу.

	УЗРАСТ ЖРТВЕ (тужиље, тужиоца)			
	1983.	1984.	1985.	У к у п н о
до 20 год.	2	1	1	4
20 — 25	16	16	15	47
25 — 30	16	12	13	41
35 — 40	13	21	17	51
40 — 45	9	9	4	22
45 — 50	9	2	3	14
50 — 55	4	7		
55 — 60	1	—	2	3
60 — 65	—	—	—	—
65 — 70	1	1	—	2
без података	1	—	—	1
У к у п н о:	73	74	61	208

	УЗРАСТ ИЗВРШИОЦА (тужене, туженог)			
	1983.	1984.	1985.	У к у п н о
до 20 год.	—	1	1	2
20 — 25	4	5	5	14
25 — 30	22	16	13	51
30 — 35	15	25	18	58
35 — 40	14	5	13	32
40 — 45	4	9	3	16
45 — 50	7	4	1	12
50 — 55	—	5	2	7
55 — 60	5	3	4	12
60 — 65	—	—	1	1
65 — 70	—	1	—	1
без података	2	—	—	2
У к у п н о:	73	74	61	208

Из података у табелама види се да су жртве физичког насиља у породици — браку најчешће жене од 20—35 година (укупно 139 или 66,8%). Извршиоци су у највећем броју случајева мушкарци од 25-40 година (укупно 141 или 67,8%). Интересантно је посматрати разлику у годинама између брачних другова, јер је у неким случајевима постојање велике разлике у годинама утицало на примену насиља.

РАЗЛИКА У ГОДИНАМА ИЗМЕЂУ БРАЧНИХ ДРУГОВА

	1983.	1984.	1985.	у к у п н о:
истих година	7	6	7	20
годину дана	7	8	6	21
2 — 5	33	31	29	93
5 — 10	21	22	17	60
преко 10. год.	3	7	2	12
без података:	2	—	—	2
У к у п н о:	73	74	71	208

У највећем броју случајева 93 или 44,7% разлика у годинама између брачних другова била је од две до пет година. Жене су по правилу млађе од мужева, само у 17 случајева жене су биле старије. У неколико случајева био је мушкарац знатно старији од жене (28, 26, 22 год.), па је та разлика у годинама допринела њиховом неслагању, сукобима, љубомори и физичком насиљу.

Трајање брачне заједнице значајна је околност за сагледавање континуираности и дуготрајности примене и подношења насиља. Према подацима из предмета најмање бракова трајало је годину дана — свега осам, а највише преко десет година (76 или 35,5%).

ТРАЈАЊЕ БРАЧНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

	1983.	1984.	1985.	У к у п н о:
до 1 год.	2	5	1	8
1 — 2	16	8	5	29
2 — 3	9	9	5	23
3 — 4	3	3	9	15
4 — 5	1	3	4	8
5 — 6	5	3	1	9
6 — 7	1	3	5	9
7 — 10	4	15	11	30
преко 10	31	25	20	76
без података	1	—	—	1
у к у п н о:	73	74	61	208

У шест случајева брачна заједница је трајала више од 22 године и према наводима у судском предмету само неколико година после закључења брака није било физичког злостављања. Све остало време

жртва је због деце, економске зависности или психолошке подређености и понизности прихватала насиље као део свакодневног живота.

Структура жртава према занимању је таква да највише има радница (61), домаћица (52), техничарки (52) и медицинских сестара (12). Мужеви — жртве физичког злостављања жена (11) били су земљорадници и пензионери. Већина жртава била је запослена у време подношења тужбе за развод (запослено 106), незапослено 82 лица). Међу извршиоцима насиља у браку такође преовлађују радници (84), затим механичари (19), техничари (12), возачи (9), а има и милиционера, војних лица, лекара, наставника, трговаца, пензионера, пољопривредника. Као и већина жртава већина извршилаца је запослена — 133 а незапослено је 53 извршилаца.

ЗАНИМАЊЕ ЖРТВЕ

	1983.	1984.	1985.	укупно:
раднице	19	22	20	61
домаћице	17	22	13	52
техничарке	7	4	3	14
медиц. сестре	4	6	2	12
службенице	3	1	5	9
просв. радн.	2	1	1	4
земљораднице	1		1	2
певач. у кафани	1			1
фризерке	1	3		4
дактилографкиње	1	3	4	8
студенткиње	1			1
ученице	1			1
лекарке		2		2
пензионерке		1	1	2
дипл. правнице		1		1
кројачице			1	1
радн. у трговини			4	4
трговци	2			2
радници	1	1	1	3
пензионери	1	1	—	2
земљорадници	—	1	1	2
без података	9	5	4	18
без занимања	2	—	—	2
укупно:	73	74	61	208

ЗАНИМАЊЕ ИЗВРШИОЦА

	1983.	1984.	1985.	Укупно:
радници	22	39	23	84
техничари	9	1	2	12
механичари	7	8	4	19
возачи	3	1	5	9

	1983.	1984.	1985.	Укупно:
студенти	1			1
инспектори СУП-а	1			1
музичари	1			1
књиговеће	1			1
војна лица	1	1	1	3
наставници	1	1		2
пољопривредници	1	3	2	6
ватрогасци			1	1
службеници			3	3
студенти		1		1
лекари			1	1
металостругари			5	5
милиционери		2	1	3
инжињери		1		1
трговци		1	3	4
пензионери		1	2	3
телеграфисте		1		1
домаћице	2	2	1	5
раднице		2	1	3
студенткиње	1			1
без података	19	6	6	31
без занимања	3	3		6
у к у п н о:	73	74	61	208

Из наведених података о занимањима произилази да су жртве и извршиоци различитих занимања, образовања и школске спреме, али да преовладају радничка занимања, односно лица са средњим и нижим образовањем.

У време подношења тужбе у већини бракова било је малолетне и пунолетне деце. Највише бракова било је са једним малолетним дететом, укупан број малолетне деце у време подношења тужбе био је 235 а пунолетне 42. Малолетна деца су била такође жртве неслагања родитеља, физичког и психичког насиља, а пунолетна деца су у већини случајева напуштала родитељску кућу и заснивала своју породицу.

БРОЈ БРАКОВА СА МАЛОЛЕТНОМ И ПУНОЛЕТНОМ ДЕЦОМ

малол. деца	1983.	1984.	1985.
једно дете	29	30	21
двоје деце	17	17	21
троје деце	3	5	3
више од троје	—	1	—
у к у п н о:	49	53	45

пунол. деца	1983.	1984.	1985.
једно дете	8	3	3
двоје деце	3	2	2
троје деце	2	2	1
више од троје	1	—	—
у к у п н о:	14	7	10
без деце:	10	—	10

У тужбама за развод наведени су различити начини злостављања: шамарање, ударање ногама и рукама, опасачем, гурање низ степенице. Повреде су такође биле различите, почев од лаких телесних повреда (хематома, рана, контузија) до тешких телесних повреда (прелома костију, потреса мозга). За физичко злостављање није била сметња ни трудноћа — у једном случају услед нанесених повреда дошло је до прекида трудноће; па ни присуство малолетне деце. У великом броју случајева — 85 или 40,83% физичко злостављање извршено је под дејством прекомерне употребе алкохола, односно у стању пијанства. По правилу алкохол је конзумиран у дужем временском периоду, насилник је долазио пијан у касним вечерњим или раним јутарњим часовима, разбијао ствари по кући, бацао кроз прозор сваку ствар која се нашла у близини, претио убиством, тукао и вребао. У неколико случајева овађе које су почеле код куће настављале су се пред судом или у судском ходнику где је често долазило до повређивања.

У два случаја брак је раније био разведен због лоших међусобних односа и физичког злостављања, па је поново склопљен, али се ситуација није променила. Једна жена — жртва је пред судом изјавила: „кад почне да туче, не зна где удара“, другој је љубоморан муж на десној руци истетовирао речи „варала сам мужа“ а трећа је подносила примену цудо технике. У већини случајева жртве су се спашавале бекством из куће — саме или са децом.

Разлози за физичко злостављање били су различити, али се углавном наводе: љубомора, незадовољство због тога што је брак без деце, неслагање нарави, неслагање са родитељима који живе у истом домаћинству итд. Мужеви који су, према наводима у тужби, били жртве физичког насиља од стране жена, наводили су као разлог за сукоб неслаганост нарави, напуштање куће, „неморалан живот“, нерационално трошење новца и сл. Међутим, ниједан од тужилаца није поднео лекарско уверење о евентуалним повредама. Интересантно је да један број извршилаца насиља мушког пола сматра да шамарањем и шутирањем жене не врши никакво насиље и налази оправдање за овакво понашање („ошамарио сам је неколико пута, али она је то заслужила“, „нисам је тукао, само сам је ошамарио неколико пута“ и сл.). Ово је свакако резултат дубоко укореваног патријархалног схватања да жена мора да буде послушна и да се покорава мужевљевој власти.

У периоду 1983-1985. према судској статистици извршено је 69 кривичних дела лаке телесне повреде (чл. 54) 1 и 2 КЗ СР Србије) према члановима уже и шире породице и два кривична дела злостављања и запуштања малолетника (чл. 118 КЗ СР Србије). Жртве кривичних дела лаке телесне повреде биле су у највећем броју случајева разведени брачни другови или брачни другови пред разводом (26), браћа (10), даљи сродници у побочној линији и по тазбини (9), стричеви и братанци (7), затим снаје жртве девера (6), свекрве жртве снаја (2), унуци жртве деде и бабе (2) и снаје жртве свекра (1). До сукоба је најчешће долазило због нерешених имовинских односа а између брачних другова (тек разведених или пред разводом) и због несаслаганости око поверења и чувања деце. Начини извршења насиља били су различити: ударање рукама и ногама, кантом, мотком, чекићем, столицом, маказама, опасачем, штапом, чупање косе и сл. Међу случајевима насиља посебно треба споменути насиље према остарелим и немоћним родитељима од стране синова и снаја када је имовина била много важнија од поштовања и чувања родитеља. Овакав облик насиља јављао се углавном у сеоским срединама.

Неслагање и сукоби, физичко малтретирање брачних другова и употреба алкохола уз лоше материјално стање, значајни су фактори који су допринели да родитељи примењују насиље према деци да их занемарују и напуштају. У једном случају родитељи су двоје малолетне деце, сведоке њихових свађа и туча, више пута остављали у просторијама Центра за социјални рад, да би их тек на интервенцију Центра враћали кући. У другом случају отац и маћеха су четрнаестогодишњу кћер слабо хранили, тако да је храну морала да узима са ћубришта, затварали су је у купатило, везивали руке и ноге а затим тукли, нису дозвољавали да одржава личну хигијену и иде у школу, тако да је малолетница била неухрањена, заплашена, заостала у физичком развоју и лош ђак. Саслушана као сведок малолетница је изјавила да је са оцем и маћехом (родитељи су се развели када је имала осам година и мајка се од тада није за њу интересовала) живела у великом страху од батина и малтретирања. По одлуци суда смештена је у другу породицу а родитељи су због кривичног дела злостављања и запуштања малолетника осуђени на казну затвора у трајању од пет месеци.

У периоду 1983-1985, укупно је извршено 110 кривичних дела које такође припадају криминалитету насиља (угрожавање опасним оруђем при тучи или свађи, тешка телесна повреда, силовање, покушај силовања, обљуба или противприродни блуд, покушај убиства и убиство) или по годинама: 1983. — 39, 1984. — 36, 1985. — 35. Према подацима из судских предмета од 110 наведених кривичних дела (сем силовања и противприродног блуда) 18 кривичних дела извршено је према члановима породице. Кривично дело угрожавања опасним оруђем при тучи или свађи извршио је муж, који је под утицајем алкохола узео шрафцигер и нож и поцао према жени док

су се свађали, али је она успела да побегне. Тешке телесне повреде настале су у брачним и ванбрачним заједницама: у једном случају жена је ножем повредила мужа у пределу грудног коша због тога што није више могла да поднесе малтретирање (тукао је, долазио пијан кући, вређао); у другом случају муж је гурнуо жену низ степенице после једне свађе (у браку су били шест година и свакодневно су се свађали), тако да је задобила тешку телесну повреду у виду прелома лобање; у трећем случају муж је ванбрачну жену у току расправљања због тога што није хтела да га послуша и крене са њим у село, ударио цепним ножем у леђа и тако телесно повредио. Убиство је покушао да изврши син према оцу и један брат према другом после дуготрајних сукоба и неслагања. Извршиоци су у оба случаја у психолошком погледу емоционално и афективно нестабилни, емоционално незрели, смањених интелектуалних способности, примитивни. Један извршилац се више пута женио и разводио, мењао место боравка, напуштао кућу а кад би дошао највише је малтретирао оца и мајку. Други извршилац је хронични алкохоличар, већ осуђиван због кривичних дела крађе, под утицајем алкохола стално физички угрожава најближе у породици.

У наведеном периоду блиски чланови породице били су жртве кривичног дела убиства у једанаест случајева: отац и мајка жртве сина, свекар снаје, брат брата (2), отац сина, жена мужа, унуче бабе, зет таста, мајка сина и син оца. У скоро свим случајевима, сем у два када су жртве биле новорођенче и четворогодишње дете, извршењу дела претходио је дужи период међусобних неслагања, неспоразума, нетрпељивости. Отац и мајка су годинама трпели злостављање — син их је тукао да би их на крају убио чекићем. Син је убио мајку после дужег периода неслагања, свађа, неспоразума, конзумирања алкохола. Љубоморан муж је неколико година пре извршења убиства тукао жену везану, тражио да призна где је и с ким је била, пребацивао да занемарује троје малолетне деце, да би је једном приликом, док је седела окренута леђима, неопажено ударио металном шипком по потиљачном делу главе. Између оца и сина најпре је дошло до сукоба, јер је отац хтео да раскине уговор о доживотном издржавању. Син га је вређао, нападао, неколико пута претио ножем и пиштољем, ускраћивао давање хране и новца. Неслагање је трајало неколико година, а неколико дана пре извршења кривичног дела убиства, отац се жалио суседима да син прети да ће га убити.

Старосна структура извршилаца и жртава показује да међу извршиоцима преовлађују лица од 40—60 година (10) а међу жртвама лица од 50—60 година и преко 60 година (8), већина је радничког занимања са нижим степеном образовања. Најтежи случајеви породичног насиља у већој мери су заступљени у сеоској средини; насиље се континуирано и дуготрајно манифестује према жртви и другим лицима из њене околине; мотиви за насиље су различити, најчешће су користољубље, љубомора и освета.

**УЗРАСТ, ЗАНИМАЊЕ, ЗАПОСЛЕЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ
ИЗВРШИЛАЦА НАСИЉА**

год. живота	број	занимање	број	запосл.	број	образ.	број
20 — 30	2	радници	9	да	5	НКВ	12
30 — 40	4	земљора.	4	не	12	ССС	2
40 — 50	4	пензион.	2	укуп.	17	ПК	2
50 — 60	6	службен.	1			КВ	1
преко 60	1	домаћице	1				
Укупно:	17						

**УЗРАСТ, ЗАНИМАЊЕ, ЗАПОСЛЕЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ
ЖРТАВА НАСИЉА**

год. живота	број	занимање	број	запосл.	број	образ.	број
0 — 10	2	радници	3	да	6	НКВ	13
10 — 20	—	земљора.	3	не	11	КВ	3
20 — 30	2	пензион.		без по	1	ПК	1
30 — 40	4	домаћице	5	укуп.	18	без под.	1
40 — 50	2	возачи	1			укуп.	18
50 — 60	3	без. заним.	3				
преко 60	5	укупно	18				
Укупно:	18						

Уместо закључка

Истраживање породичног насиља у оквиру виктимолошке и криминолошке науке није у довољној мери заступљено пре свега због низа тешкоћа које прате истраживање ове појаве. Тако су многе феноменолошке и етиолошке карактеристике породичног насиља остале „тамна бројка”, неоткривене и непознате. Ипак, на основу досадашњих истраживања могу се уочити извесне специфичности:

— породично насиље се испољава према најближим члановима породице повезаним крвним сродством, брачном или ванбрачном заједницом, између којих би требало да влада однос љубави, слоге и поверења;

— најчешће жртве породичног насиља су деца, жене и старији чланови породице (родитељи);

— облици испољавања насиља су различити, али се углавном примењују психолошка принуда (вређање, клеветање, уцењивање, ускраћивања давања хране, ограничење слободе кретања и сл.), физичко злостављање (ударци различитим предметима по различитим деловима тела, шамарање, шутирање, чупање косе и сл.) и насилно одузимање живота (убиство);

— сви облици физичког и психичког насиља у великој мери понижавају жртву, угрожавају или уништавају њен физички и психички интегритет;

— однос између жртве и извршиоца комплексан је и променљив, са низом фактора и утицаја који међусобно делују, тако да се никад не зна ко ће бити жртва а ко извршилац;

— међу жртвама насиља у породици преовлађују лица женског пола;

— жртве и извршиоци су различитог образовања, занимања и запослености, преовлађују лица са нижим степеном образовања, радничких занимања и у време истраживања запослена;

— најтежи облици насиља (тешке телесне повреде, убиства) заступљени су у већој мери у сеоским подручјима а остали облици насиља (лаке телесне повреде, психичко насиље) јављају се у већем обиму међу брачним друговима и у ванбрачним заједницама у градским срединама;

— примена дуготрајног насиља према једном брачном (или ванбрачном) другу доводи до развода брака, престанка узајамних веза и односа, што најтеже погађа малолетну децу која су већ тешко психички оптерећена посматрањем свађе и туче између родитеља.

Свакако да наведене карактеристике не обухватају све специфичности насиља у породици. Многа питања су остала нерешена на законодавном плану и на плану превенције. Теорија и емпирија би тек требало да се изборе д а проблем насиља у породици буде много озбиљније схваћен и да се већа пажња посвети оним породицама у којима је насиље тек почело да се испољава и оним породицама чијим члановима је потребна помоћ и заштита од породичног насилника. Истраживања показују да већина породица дуго трпи насилника и не зна шта да предузме. Постојање и примена одређених мера издвајања из породице оваквог лица уз стручну медицинску и психолошку помоћ, свакако би дала боље резултате него бекство жртава насиља од куће. Стога би требало у данашње време пораста свих облика насиља, насиље у породици сузбијати знатно ефикаснијим мерама од оних које постоје.

---

⁷ У анализи о разводу брака на подручју Општине Ниш коју је извршио Центар за социјални рад у периоду 1981-1986. наведено је да је у укупном броју развода у 29 случајева као узрок наведено злостављање, физичко малтретирање, тешке увреде. То су били случајеви када је морало да дође и до интервенције СУП-а.

LA RECHERCHE DE LA VIOLENCE DANS LA FAMILLE

La violence dans la famille comme apparation victimologique et criminologique n'est pas suffisamment recherchée. Dans ce domain il y a un grand «nombre obscure» parce que les exécuteurs et les victimes appartient au cercle familial et aux rapports qui sont souvent hors de l'intervention et du contrôle sociaux. D'ailleurs la violence familière est une apparition quotidienne qui dans l'ensemble des autres formes de la violence obtient des aspects dont les manifestations sont de plus en plus dangereuses. Les consequences de l'existance de la violence familière sont aussi inquiétantes; les divorces sont plus nombreux, les familles dissoudent, les enfants restent sans soins et sollicitudes des parents. C'est pourquoi il est indispensable, malgré une suite de difficultés qui apparaissent, rechercher beaucoup plus phénoménologiquement et étiologiquement cette apparition dans le but de découvrir meilleurs et plus efficaces mesures et manières et pour la lutte contre lui et pour son empêchement.

